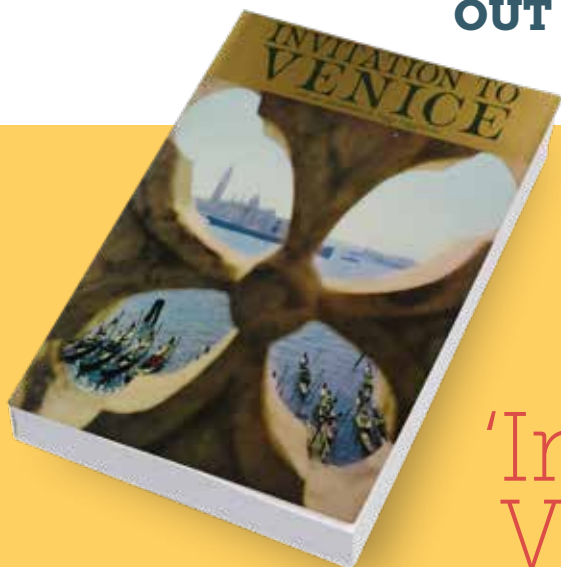

Bert Bakker

OUT OF PRINT

'Invitation to Venice'

Je denkt: scherp toezicht op bestuurders - typisch iets van de laatste decennia? Grote vergissing!

In een boek uit 1963, dat ik kocht om de schitterende kwaliteit van de zwart-wit fotografie van Venetië, las ik begeleidende teksten over het hoe en waarom van de prachtige gebouwen. Waar het gaat over het fameuze Dogenpaleis, lees ik dan dit:

Het paleis van de Doge was tegelijkertijd 'koninklijk paleis' en parlement. De macht was verdeeld tussen drie groepen, maar de functies van elk van die groepen botsten vaak met de andere. Bestuurders werden slechts voor een korte periode benoemd. En hoe kleiner de groep en hoe groter hun macht, hoe korter de periode van hun benoeming. Sommige verantwoordelijkheden echter konden onverenigbaar zijn met de loyaliteit aan de stedelijke gemeenschap, of niet uitvoerbaar in zeer korte tijd. Maar om (bestuurlijke) risico's te beperken werd discretionaire macht altijd tot het uiterste beperkt.

Prachtig om hier te lezen dat in zo'n handelseconomie, waar economische macht typisch over veel partijen (families) was verdeeld, er bijna als vanzelf democratische bestuursmodellen ontstaan, inclusief strakke structuren voor toezicht op de mandaten van bestuurders. De tekst gaat verder:

De hoogstgeplaatste, de Doge, was de enige bestuurder die voor het leven werd aangesteld, maar constitutioneel stelde hij weinig voor. Hij mocht niet met buitenlandse ambassadeurs spreken over staatszaken en had geen persoonlijke bewakers of politiemensen die onder zijn gezag stonden. (...) De complexe Venetiaanse constitutie

maakte het voor het stadsbestuur bijna onmogelijk om hun macht tot hun eigen persoonlijk voordeel aan te wenden. (...) Sommige belangrijke Venetianen wilden beslist niet Doge worden, omdat ze dan hun handelsactiviteiten en andere vormen van geld verdienen zouden moeten opgeven. (Mijn vrije vertaling en selectie.)

Als je zo'n groot, met linnen kaft uitgevoerd fotoboek van Venetië - uitgegeven bij Hamlyn in Londen, met foto's van Ugo Mulas en teksten van Michelangelo Muraro - oppakt, verwacht je esthetische prikkeling der zinnen. Niet dat je iets gaat leren over de 'natuurwetten' van goed en integer bestuur. Anderzijds: het is onlosmakelijk onderdeel van de ontwikkeling van La Serenissima.

Elke accountant weet dat de monnik en wiskundige Luca Pacioli, die in Venetië studeerde, het dubbelboekhouden uitdacht. Bloeiende handelssteden blijken een ideale voedingsbodem voor innovatie op haast elk gebied: techniek, recht, kunst, samenlevingsvormen. Denk aan Florence, waar in de vijftiende eeuw de geest van de Renaissance ontstond, maar ook aan zeventiende eeuws Amsterdam en aan twintigste eeuws New York. Ook karakteristiek: deze steden kenden een open houding jegens buitenlanders. En burgers voelen er zich betrokken bij kunst en architectuur. Geen toeval! Cruciaal, denk ik, is de krachtverhouding tussen burgers: in zo'n stad heeft iedereen elkaars kennis nodig. Fascinerend onderwerp. Maar ik laat me meeslepen en vergeet uit te wijden over de prachtige fotografie. Snel naar het antiquariaat dan maar!